

- ¹⁰ Там само. – С. 485-486.
¹¹ Веселова Е. Р. Локальные нормы трудового права: дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / Е. Р. Веселова. – Томск, 2004. – С. 211.
¹² Лушников А. М. Вказана праця. – С. 611.
¹³ Швайковська В. М. Локальне нормативно-правове регулювання праці в умовах ринкової економіки: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05 / В. М. Швайковська. – Харків, 2007.
¹⁴ Лушников А. М. Вказана праця. – С. 612.
¹⁵ Таль Л. С. Вказана праця. – С. 430.
¹⁶ Сауткина В. Нормотворчество работодателя: рамки ответственность / В. Сауткина // Человек и труд. – 2009. – № 12. – С. 16-18.
¹⁷ Хныкин Г. В. Локальные нормативные акты трудового права / Г. В. Хныкин. – Иваново, 2004. – 260 с.
¹⁸ Лушников А. М. Вказана праця. – С. 617.
¹⁹ Киселев И. Я. Зарубежное трудовое право: учебник для вузов / И. Я. Киселев. – М.: НОРМА-ИНФРА, 1998. – 263 с.
²⁰ Там само. – С. 13-14.

Резюме

У статті проводиться ретроспективний філософсько-правовий аналіз поняття локального нормативно-правового акта, розглядається зміст поняття «господарська влада». Сформульовано висновок про необхідність більш зваженого підходу до розробки норм трудового права щодо локальних нормативно-правових актів з урахуванням як вітчизняного досвіду, так і досвіду країн з розвинутою соціально орієнтованою ринковою економікою.

Ключові слова: трудове право, локальні нормативні акти, нормативний акт роботодавця, господарська влада.

Резюме

В статье проводится ретроспективный философско-правовой анализ понятия локального нормативно-правового акта, рассматривается содержание понятия «хозяйственная власть». Сформулирован вывод о необходимости более взвешенного подхода к разработке норм трудового права по отношению к локальным нормативно-правовым актам с учетом как отечественного опыта, так и опыта стран с развитой социально ориентированной рыночной экономикой.

Ключевые слова: трудовое право, локальные нормативные акты, нормативный акт работодателя, хозяйственная власть.

Summary

In the article the retrospective philosophical and legal analysis of the local regulatory act concept is being made, the content of the notion «economic power» is being considered. The conclusions about the necessity of more reasonable approach to the development of labour law norms as to local regulatory acts including domestic experience and practice of developed countries with social oriented market economy.

Key words: lab our law, local regulatory acts, regulatory act of the employer, economic power.

Отримано 7.07.2010

О. Ю. КАШИНЦЕВА

Оксана Юрїївна Кашинцева, кандидат юридичних наук, доцент, керівник НДП права біоетики та медичного права, доцент Київського університету права НАН України

ДЕКЛАРАЦІЯ ПРИНЦИПІВ ТОЛЕРАНТНОСТІ В БІОЕТИЧНІЙ ПРАВОВІЙ ДОКТРИНІ

Спостерігаємо парадоксальну ситуацію: напозір формуючи національну біоетичну правову доктрину на засадах абсолютизації основних прав і свобод людини, ми, почасти абсолютно свідомо, намагаємося звести свободу совісті до свободи віросповідання.

На нашу думку, це пояснюється «ідеологізацією» сучасного європейського розвитку прав людини¹, що перетворює їх передусім на «царину християнської етики та моралі», яка відмовляє у праві на існування в «цивілізованому світі» всім іншим «незахідним» етичним нормам, позиціонуючи останні із варварством, уособленням зла і насильства².

Найгостріше питання належного змістовного наповнення права на релігійну підтримку постає перед хворим. Не принижуючи цілюще значення віри не лише для духовного, а й для фізичного зцілення, з сумом зазначимо, що не кожного хворого можна «навернути» до релігійного світосприйняття. Як зазначає В. Малахов, у свідомості сучасної людини особливо важко поєднати віру й інтелектуальну ширість, екзистенційну серйозність³.

Прошу, шановного читача, не закидати авторці єретизму чи атеїзму, оскільки метою даної статті є не демонстрація власних релігійних переконань, а лише спроба викласти професійний погляд на сучасне розуміння *права пацієнта на релігійну опіку* в контексті права значно ширшого – *права на духовну підтримку*.

Відповідно до Конституції України⁴ Україна є державою світською, державою, відокремленою від релігії та церкви. З огляду на це, формуючи національну біоетичну доктрину (яка має безпосередній вплив на формування медичного законодавства) слід спиратися на цінності загальнолюдські, на наукові позиції світських вчених, які мають відповідний науковий доробок, визнаний міжнародною науковою спільнотою.

Право біоетики (як і сама біоетика) повинно бути над-релігійним, наднаціональним, над-політичним, воно повинно бути позбавлено синдрому прозахідної, «про-християнської» ідеологізації. Якщо права людини й справді є правами абсолютними, – то однаково цінною є для нас світоглядна свобода представників всіх релігійних течій та атеїстів.

Традиційно, право пацієнта на релігійну опіку розглядається крізь призму ст. 35 Конституції України. Проте, активно пропагуючи і відстоюючи це право, ми постійно звужуємо його зміст лише до права на душпастирську опіку, забуваючи, що зазначена норма Конституції гарантує нам *свободу* (курсив – *Авт.*) совісті. *Свобода* совісті передбачає *право сповідувати* будь-яку релігію і *право не сповідувати* жодної. Церква й релігійні організації в Україні відокремлені від держави, і тому жодна релігія не може самостійно формувати правову доктрину світської держави.

Необхідним є узагальнення не лише міжконфесійного погляду на біоетичні проблеми надання паліативної допомоги хворому, але й узагальнення надбань філософії людини. Формування біоетичної доктрини повинно відбуватись крізь призму забезпечення кожній людині її природного невідчужуваного права – права на свободу совісті, що перебуває в тісному взаємозв'язку зі світоглядними основами буття людини, а також із необхідністю забезпечення й гарантування практичної реалізації та захисту права на свободу світогляду й віросповідання в аспекті міжнародно-правових стандартів.

У зв'язку з цим набуває значення подальша гармонізація чинного українського законодавства з питань свободи совісті з відповідними міжнародними правовими документами, виходячи з позицій не лише обстоювання правових гарантій свободи сповідання будь-якої релігії й відправи релігійних культів, але також з позицій вільного визначення щодо несповідання ніякої релігії й вільного доступу й продукування секулярної інформації.

Критиці однобічного, невинувато вузького розуміння свободи совісті (і не лише в Україні) присвячено дисертаційне дослідження М. В. Лубської «Релігієзнавчо-правовий аналіз змісту та реалізації принципу свободи совісті й віросповідання в Україні» у 2002 р.⁵ У дисертації слушно зазначається, що під змістом свободи совісті й віросповідання слід вважати свободу функціонування світоглядно-самовизначеної (релігійно або нерелігійно) людини в умовах її суспільного буття.

Проте, сучасному суспільству (а українському й поготові) притаманна непростима інерція у розумінні свободи совісті і, зокрема, в контексті біоетичному.

Неоціненним для філософії біоетики є перше в Україні докторське дисертаційне дослідження С. В. Пустовіт «Філософсько-методологічний аналіз передумов, засад та принципів біоетики»⁶. Проте, біоетична доктрина С. В. Пустовіт звужується не лише до суто клерикальної етики, але лише (і беззаперечно – *Авт.*) до етики християнської.

Проте сучасний світ демонструє не лише протистояння, а й комунікації різних парадигм філософії людини. Ментальна взаємодія Заходу і Сходу у розумінні людини та її меж є не лише можливою, але є дійсною, про що свідчать філософія ХХ ст. та ті постаті, які її формували.

У ХХ ст. співіснують три фундаментальні парадигми філософії людини і її меж: філософська антропологія, екзистенціалізм і персоналізм⁷. Їхня специфіка – у розумінні відношення людського буття до трансценденції. Так, характерною рисою філософської антропології є визначення людського буття через протиставлення тваринному буттю. Екзистенціалізм на сьогодні сформувався як атеїстичний та релігійний. Їхнім об'єднавчою ідеєю є розуміння граничного буття людини як реальності, що піднімається над повсякденним буттям. Роз'єднує – відмінності у розумінні відношення екзистенції та трансценденції, які для атеїстичного екзистенціалізму є синонімами, натомість релігійний екзистенціалізм розділяє буття людське і буття божественне.

У персоналізмі відбувається спроба розв'язати суперечності релігійного та атеїстичного екзистенціалізму в розумінні трансценденції. Персоналізм, на відміну від релігійного екзистенціалізму, не має онтологічної прірви між людиною і Богом. На відміну від атеїстичного екзистенціалізму, не стверджує, що трансценденція дана людині самим фактом виходу з повсякденності в граничне буття. Трансценденція є результатом особистісного розвитку.

Важливим для філософії права в цілому і для права біоетики, зокрема, є розуміння того, що сучасна цілісна філософія людини не може бути зведена до однієї парадигми. Неминуchoю і вкрай необхідною є комунікація різних парадигм філософії людини, у діалозі між якими і відкривається істина більш об'єктивна, у порівнянні до істини, що належить кожній із них окремо.

Такий діалог має бути побудовано на засадах принципу толерантності, який знайшов своє законодавче закріплення в Декларації принципів толерантності 1995 р., схваленої на 28-й Генеральній конференції ЮНЕСКО в Парижі⁸. У статті 1 Декларації зазначається, що толерантність означає поважання, сприйняття та розуміння багатого різноманіття культур нашого світу, форм самовираження та самовиявлення людської особистості... Толерантність – це єдність у різноманітності. Це не тільки моральний обов'язок, а й політична та правова потреба.

Отже, формуючи національну біоетичну доктрину, нам не слід нехтувати тим неоціненним досвідом, який набуло людство. Означене й викликає потребу удосконалення Закону України «Про свободу совісті й релігійні організації»⁹. Необхідним є переосмислення і розробка існуючих законопроектів про волонтерську діяльність та душпастирську опіку з позиції ширшого розуміння права пацієнта на релігійну опіку, а саме – з позиції принципу толерантності та над-конфесійності біоетичних принципів. Пацієнтам слід гарантувати не лише душпастирську опіку, але й світську духовну підтримку в особі психолога чи медика.

Нам слід випереджувати і європейську біоетичну доктрину з її вузько клерикальним правом на релігійну опіку¹⁰, переоцінка вихідних постулатів якої відбувається і в європейській правовій літературі¹¹.

Підсумовуючи наведене вище, при роботі над законопроектами у сфері захисту прав пацієнтів та гарантування європейського каталогу прав виходити з розширеного поняття права пацієнта на духовну підтримку.

¹ Філософія прав людини / За ред. Ш. Госепата та Г. Ломанна; Пер. з нім О. Юдіна та Л. Доронічевої. – К.: Ніка-Центр, 2008. – С. 9

² Баддю А. Этика: Очерк о сознании зла. – СПб.: Machina, 2003. – С. 22-33

³ Малахов В. Право бути собою. – К.: Дух і Літера, – 2008. – С. 121.

⁴ Конституція України // Електронний ресурс: www.rada.gov.ua

⁵ Лубська М. В. Релігієзнавчо-правовий аналіз змісту та реалізації принципу свободи совісті й віросповідання в Україні: Дис... канд. філос. наук: 09.00.11 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2002. – 233 арк. – Бібліогр.: арк. 199-233.

⁶ Хамітов Н. Л. Гармаш. С. Крилова. Історія філософії. Проблема людини та її меж: Навчальний посібник / За ред. Н. Хамітові. (2-е вид. перероб. та доп.) – К.: КНТ, Центр навчальної літератури, 2006. – С. 232.

⁷ Декларація принципів толерантності, схвалена Генеральною конференцією ЮНЕСКО на 28-й сесії в Парижі 16 листопада 1995 р. // Електронний ресурс: www.unesco.int

⁸ Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» // Електронний ресурс: www.rada.gov.ua

⁹ European Health Care Reforms: Citizens and Patients Rights. – WHO Regional Office for Europe, Copenhagen, 1996

¹⁰ Michalska-Badziak R. Prawa pacjenta i ich ochrona w świetle ustawy – Karta praw pacjenta // Prawo. Administracja. Obywatelstwo. – Białystok, 1997; Ponczek D. Prawa pacjenta w Polsce. – Łódź, 2000.

¹¹ Там само.

Резюме

Стаття присвячена проблемам формування національної доктрини права біоетики на засадах принципу толерантності. Зокрема, правовим аспектам розширення права пацієнта релігійну опіку до права пацієнта на духовну опіку.

Ключові слова: право біоетики, права пацієнтів, право на духовну підтримку, право на релігійну опіку, принцип толерантності.

Резюме

В статье разкрываются проблемы формирования национальной биоэтической доктрины на основе принципа толерантности. Также, правовые аспекты расширения права пациента на религиозную опеку до права на духовную опеку.

Ключевые слова: право биоэтики, права пациента, право на духовную поддержку, право на религиозную опеку, принцип толерантности.

Summary

This article consists the legal aspects of Ukrainian doctrine of the Law of Bioethics in accordance with the legal principle of tolerance. Also, article concerns the aspects of the patients rights to religious support and spiritual support.

Key words: Law of Bioethics, patients rights, right to spiritual support, right to religious support, principle of tolerance

Отримано 17.05.2010

І. В. МИРОНЕНКО

Ігор Віталійович Мироненко, кандидат юридичних наук, доцент Юридичного інституту Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника

ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ ОБТЯЖЕНЬ МАЙНА

На сьогодні в літературі та законодавстві, коли мова йде про здійснення суб'єктивних речових прав, достатньо часто використовуються поняття «обтяження». Відповідно, виникає питання, який зміст слід вкла-